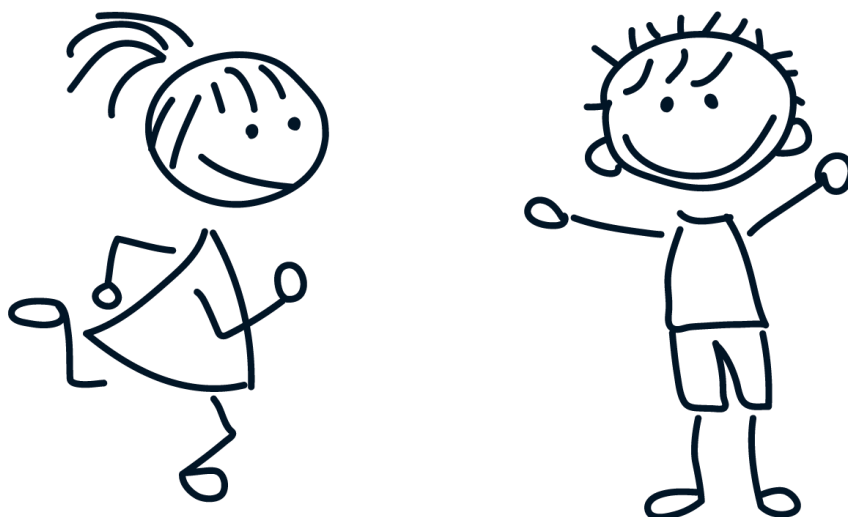

Návrat žiakov do škôl

Metodické usmernenie (pedagogická oblasť)

**Priemerný učiteľ povie. Dobrý vysvetlí. Skvelý demonštruje. Veľký inšpiruje.
Jedinečný nestresuje.**

William Arthur Ward (upravený citát)

Obsah

Úvod	3
Na čo nezabudnúť	4
Pred príchodom do školy	6
Sme opäť v škole – adaptačné obdobie	9
Po adaptačnom období	13
Hodnotenie	15
Záver	16

Úvod

Ministerstvo školstva, vedy, výskumu a športu Slovenskej republiky (ďalej len „ministerstvo“) pripravilo pre základné školy metodické usmernenie zamerané na pedagogickú časť k postupnému návratu do škôl, prechodu z dištančnej výučby na prezenčnú výučbu a k adaptácii žiakov v škole. Materiál je zameraný hlavne na druhý stupeň základnej školy, pretože práve žiaci tohto stupňa mali prerušené prezenčné vyučovanie počas dlhého obdobia.

Cieľom metodického usmernenia je napomôcť školám v plynulom a postupnom nábehu na prezenčné vyučovanie. Vzhľadom k tomu, že metodické usmernenie neobsiahne všetky špecifické možnosti a podmienky škôl, ale aj ich žiakov či učiteľov, v materiáli sú spísané všeobecne platné odporúčania. Usmernenie má ambíciu pomôcť jednotlivým školám nastaviť si pravidlá a pripraviť plán na adaptačné obdobie i následné obdobie do konca školského roku 2020/2021.

Metodické usmernenie v prvej časti sumarizuje postupy a pravidlá, ktoré majú školy dodržiavať počas prvých týždňov od obnovenia prezenčného vyučovania. Obsahuje tiež informácie pre riaditeľov i ostatných pedagógov ako sa pripraviť na návrat žiakov 2. stupňa do škôl po prerušení prezenčného vzdelávania. V ďalších častiach sa venuje už samotnému procesu po návrate – adaptačnej fáze, obdobiu po adaptačnej fáze a hodnoteniu.

Ministerstvo vydalo k návratu žiakov do škôl materiály, ktoré sú zverejnené na web stránke ministerstva a týkajú sa testovania žiakov, manuálu návratu, školského covid automatu atď. Pre komplexnú informovanosť riaditeľov, pedagogických a odborných zamestnancov, ostatných zamestnancov i rodičov odporúčame preštudovať si všetky vydané materiály k návratu do škôl.

Na čo nezabudnúť

Zásady:

- ♣ Niekedy je menej viac.
- ♣ Nezačínajú preteky s časom, ale s duševnou a fyzickou pohodou žiakov a učiteľov.

Škola pri plánovaní návratu žiakov do škôl nezabúda na preštudovanie si príslušných materiálov, ktoré ministerstvo pripravilo. Sú to manuály, rozhodnutia ministra, usmernenia, školský covid semafor, príslušné vyhlášky a uznesenia vlády – všetky zverejnené na stránke ministerstva www.minedu.sk v časti Aktuálne témy.

- ♣ Od 19. apríla 2021 je povinnosťou každej materskej, základnej i strednej školy nahlasovať na dennej báze počty detí/žiakov, ktorí sa zúčastňujú vyučovania v prezenčnej forme podľa pokynov na stránke <https://covid2021.iedu.sk/>. Tieto informácie sú potrebné pre zabezpečenie bežného chodu škôl, pre monitorovanie situácie v danom okrese či meste a predchádzanie vzniku ohnísk. Od nich sa tiež odvíjajú požiadavky na anitgénové či kloktacie PCR testy.
- ♣ Školy naďalej v stanovených termínoch nahlasujú cez formulár požadované množstvá jednotlivých druhov testov na testovanie na ochorenie spôsobené koronavírusom SARS-CoV2 cez <https://covidtesty.iedu.sk/>.
- ♣ Zverejnený je formulár na nahlásenie požadovaného finančného príspevku na testovanie na adrese <https://covid2021.iedu.sk/fintesty/pridaj>.

Je zverejnený metodický materiál ŠPÚ k návratu do škôl k 19. 4. 2021

https://www.ucimenadialku.sk/navrat-do-skol/navrat-do-skol-2021/metodicke_odporucanie_13-04-2021.pdf

- ♣ Pre potreby škôl je zverejnený materiál „Ako podporiť návrat žiakov do škôl“ zameraný na pomoc žiakom pri adaptácii na podmienky štandardného školského vyučovania. Nájdete ho na <https://ucimenadialku.sk/>.

Škola dodržiava všetky pokyny a usmernenia tak, aby zaistila bezpečný návrat detí/žiacov do škôl, ich postupnú adaptáciu na výchovno-vzdelávací proces v prezenčnej forme. Rešpektuje všetky odporúčané hygienické opatrenia, ktoré sú detailne uvedené pre každý typ školy na webovej stránke ministerstva školstva <https://www.minedu.sk/manual-opatreni-pre-skoly-a-skolske-zariadenia/>.

Pred príchodom do školy

Zásady:

- ♣ Komunikujte.
- ♣ Predpokladom úspešného návratu do škôl je, aby mali všetci včas potrebné informácie.

Pri návrate žiakov, pedagogických zamestnancov, odborných zamestnancov, nepedagogických zamestnancov a aj pri zákonných zástupcoch žiakov treba počítať s tým, že každý jeden si nesie so sebou skúsenosť s pandemiou, ale aj opatreniami s ňou súvisiacimi. Väčšina vyššie uvedených sa na návrat do škôl teší, ale je potrebné si uvedomiť, že prichádzajú naspäť po dlhšej dobe, čo môže prinášať nové a častokrát náročné situácie, na ktoré sa treba pripraviť. Tým sa dá predísť prípadnému sklamaniu z nenaplnených očakávaní.

- ♣ **Naplánujte** organizáciu prevádzky školy, protiepidemické opatrenia, personálne kapacity, prevádzku školského klubu detí. Vytvorte si **plán adaptačného obdobia** a poadaptačného obdobia do konca školského roku.
- ♣ **Štátna školská inšpekcia** odporúča školám pri návrate žiakov k prezenčnej výučbe zamerať svoju činnosť prvé týždne aj na ich adaptáciu a o tejto činnosti viesť záznam v triednej knihe.
- ♣ Pripravte sa na to, že pokiaľ to epidemiologická situácia dovoľí, po adaptačnom období žiakov končiacich ročníkov (8. r. + 9. r.) sa v čoskoro vrátia do školy aj žiaci ostatných ročníkov 2. stupňa.
- ♣ V poslednom týždni dištančného vzdelávania **nežadávajte nové úlohy**.
- ♣ Určite si **hlavné pravidlá a postupy adaptačného obdobia po nástupe do školy**, ktoré budú **dodržiavať všetci**:
 - pravidelné hodiny s triednym učiteľom,
 - pohybové bezkontaktné aktivity vo vonkajšom prostredí,
 - nehodnotenie a neklasifikácia žiakov minimálne počas prvého týždňa v adaptačnom období.
- ♣ Pripravte si **prvé informácie k návratu** a pošlite ich rodičom, prípadne zverejnite na dostupnom mieste v škole či na úradnej tabuli obce. Informujte všetkých zamestnancov

školy, zorganizujte poradu (za dodržania protipandemických opatrení) aj so zamestnancami, ktorí sa hneď nebudú vracáť do škôl.

- ♣ **Spoločne naplánujte** organizáciu prevádzky školy, personálne zabezpečenie a protiepidemické opatrenia. Zamyslite sa nad pozitívnymi skúsenosťami z dištančnej výučby, ktoré by bolo vhodné integrovať do prezenčnej výučby.
- ♣ Požiadajte rodičov, aby vás informovali, pokiaľ žiak či rodina v uplynulom období prežili **traumatizujúcu udalosť**, stratu blízkej osoby atď., aby ste mohli spoločne zaujať citlivý prístup k žiakovi a premyslieť si postup adaptácie s ohľadom na jeho potreby.
- ♣ S takýmto žiakom je dôležité najmä **nadviazať osobnú komunikáciu v bezpečnom prostredí**. Nevyhnutné je zapojenie **školského psychológa**, výchovného poradcu či inej osoby, ktorej žiak dôveruje.
- ♣ **Hovorte so žiakmi** ešte pred návratom do škôl (online), ako bude škola na ich návrat pripravená. Vysvetlite im, aké budú postupy v adaptačnom období, aby sa návratu do škôl, kvôli pretlaku skúšania, zlých známok, písomiek neobávali. Ak žiaci a ich rodičia budú jasne a zrozumiteľne informovaní o organizácii vyučovania, aktivitách a pod., výrazne to zníži ich stres a u žiakov posilní pocit bezpečia.
- ♣ **Dajte vedieť rodičom**, ako bude návrat do škôl prebiehať s dôrazom na adaptačné obdobie. Nepodľahnite tlaku niektorých rodičov, aby adaptačné obdobie škola nerealizovala, ale rovno prešla na bežné vyučovanie so skúšaním, hodnotením a nereflektovaním vplyvu pandémie a opatrení proti nej. Rozdeľte si, o čom bude informovať riaditeľ školy a o čom triedny učiteľ.
- ♣ **Pamätajte** na to, že žiaci, rodičia i učitelia sú často skreslene informovaní cez sociálne siete, niektoré médiá a pod. Preto je potrebné ich zrozumiteľne a jednoznačne informovať o tom, aký je plán Vašej školy pri návrate, a tým zamedziť dezinformáciám. Nezabúdajte na možnosť, aby žiaci, rodičia i zamestnanci škôl dostali priestor na polozenie otázok, prípadne na vyjadrenie svojich obáv z návratu.
- ♣ **V pedagogickom zbore sa dohodnite**, ako budete zapájať žiakov do spoločného plánovania aktivít počas adaptačného obdobia. Aj takýmto spôsobom sa dá napláňovať zhrnutie a zopakovanie prebratého učiva, keď do procesu zapojíte žiakov, budú to brať aj ako svoju misiu.
- ♣ Nezabudnite, že adaptačné obdobie potrebujú aj **zamestnanci** škôl a školských zariadení. Často okrem zamestnania na diaľku, spojeného s nárokmi na ovládanie digitálnych

technológií, museli riešiť aj chod svojej domácnosti, prípadne sa vyrovnávať s dopadmi pandémie na ich najbližších.

- ♣ Zvážte, či zamestnanci školy nepotrebujú prehodnotiť svoj plánovaný **profesijný rozvoj** vzhľadom na novo vzniknúvšiu situáciu vo vzdelávaní.
- ♣ Ak **rodičia nesúhlasia s opatreniami štátu** v oblasti protipandemických opatrení a nariadení, uistite ich, že postupujete podľa rozhodnutí a usmernení ministerstva, uznesení vlády a platných vyhlášok ÚVZ SR. Vašou povinnosťou nie je obhajovať rozhodnutia nadriadených orgánov, ale dodržiavať platné opatrenia a v ich intenciách zabezpečiť výchovno-vzdelávací proces v bezpečnom prostredí pre ich deti.

PRED NÁVRATOM

- stanovte si hlavné **pravidlá** adaptačného obdobia
- pripravte si **rozvrh** na adaptačné obdobie
- v poslednom týždni dištančného vzdelávania **nežadávajte nové úlohy**
- **informujte rodičov i žiakov** o tom, ako bude návrat do školy prebiehať

Sme opäť v škole – adaptačné obdobie

Cieľom adaptačného obdobia je poskytnúť žiakom a pedagógom podmienky pre postupný návrat k bežnému prezenčnému vyučovaniu, **minimalizovať stresové situácie a vytvoriť bezpečné prostredie.**

Záväzné pravidlá adaptačného obdobia:
<ul style="list-style-type: none">♣ Prvý týždeň podporiť socializáciu a hodiny s triednym učiteľom.♣ Prvý týždeň realizovať bez skúšania, hodnotenie žiakov len slovne.♣ Prvé dva týždne nepísať testy, písomky a pod. a podporiť tak postupný návrat do obvyklého režimu.
<ul style="list-style-type: none">♣ Adaptačným procesom musí prejsť každá trieda po návrate do školy, a to v dĺžke dvoch týždňov. Avšak aj po tomto adaptačnom období je potrebné, aby boli adaptačné prvky realizované až do ukončenia školského roka.♣ Zápis do triednej knihy: Počas adaptačného obdobia sa do triednej knihy uvádzajú aj činnosti, ktoré reálne učitelia so žiakmi uskutočňujú, napríklad:<ul style="list-style-type: none">• aktivity zamerané na rozvoj komunikácie a riešenie konfliktov,• aktivity zamerané na prevenciu problémového správania,• aktivity zamerané na rozvoj pozitívnej klímy v triede,• aktivity zamerané na rozvoj empatie a tolerancie,• aktivity zamerané proti šikane.♣ Prvý adaptačný týždeň:<ul style="list-style-type: none">• upravte školský rozvrh,• zaraďte doň priestor na aktivity, vedúce k posilňovaniu vzťahov, komunikácie a spolupráce,• venujte dostatok času témam súvisiacich s duševným zdravím,• časť aktivít realizujte vonku, pokiaľ na to máte v škole podmienky,• v prípade prítomnosti školského špeciálneho pedagóga a odborných zamestnancov na škole je nevyhnutné spolupracovať pri realizácii jednotlivých aktivít s týmito zamestnancami školy,• umožnite konzultácie so školským psychológom nielen žiakom, ale aj ich rodičom a pedagógom vo vyhradených hodinách. Všetkých oboznámte s touto možnosťou,• triedni učitelia, prípadne tiež asistenti učiteľa, strávia čo najviac času vo svojej triede,• podľa možností v prvý týždeň zrealizujte čo najviac hodín a aktivít triedy ako kolektívu s triednym učiteľom (dlhšie ranné kruhy, hodiny zamerané na

spoločné aktivity, rozhovory žiakov v triede s triednym učiteľom a pod). V nasledujúcich týždňoch sú odporúčané tieto aktivity 2 – 3x týždenne,

- **v adaptačnom období sa držte hlavných zásad**, ktoré sú uvedené na začiatku tejto kapitoly. **Dajte žiakom čas** na obnovenie pracovných a študijných návykov a na postupnú záťaž. **Úlohy pridávajte postupne**, triedny učiteľ koordinuje ich početnosť a frekvenciu,
- so žiakom, ktorý **sa nezapájal do dištančného vzdelávania**, sa orientujte na hľadanie riešenia. Nájdite spoločne cestu k postupnému návratu k systematickému plneniu úloh. Vhodné je žiaka zapojiť do doučovania napr. cez projekt „Spolu múdrejší“.

Varovné signály

V rámci adaptačného procesu sa zamerajte na možné **varovné signály** naznačujúce, že je potrebné venovať žiakovi zvýšenú pozornosť:

- nezapája sa do činností v triede;
- je nepozorný, nesústredený;
- má špecifické prejavy v správaní: mĺkvosť, verbálna či fyzická agresivita, výbušnosť, vzdor, často prejavuje smútok, ľútosť, obavy, pôsobí uzatvorene, odmieta komunikovať;
- neadekvátne reaguje na bežné podnety (napr. plačom, výbuchmi zlosti);
- nemá záujem o sociálne interakcie so spolužiakmi ani s učiteľmi;
- zvýšené fyzické ťažkosti (napr. bolesti brucha, hlavy, zvracania, nechutenstvo...).

Pri identifikácii vyšších signálov je potrebné spolupracovať spoločne s rodičmi, s odborníkmi a školským podporným tímom (špeciálny pedagóg, školský psychológ).

Zostavte si dočasný rozvrh

Pri postupnom návrate jednotlivých ročníkov je praktické urobiť si dočasný rozvrh pre adaptačné obdobie všetkých ročníkov.

Pre vzdelávanie žiakov prezenčne odporúčame zostaviť rozvrh tak, aby:

1. v školách, v ktorých sa realizuje kombinovaná výučba (5. – 7. ročník dištančne, 8. a 9. ročník a malé skupiny prezenčne) bolo prezenčné vzdelávanie žiakov vo 8. a 9. ročníku podľa upraveného rozvrhu hodín v odporúčanom rozsahu 4 – 5 hodín denne počas 1. a 2. adaptačného týždňa (teda 20 hodín týždenne + 1 hodina s triednym učiteľom).

2. žiaci v triede boli čo najviac s triednym učiteľom, špeciálnym pedagógom alebo ďalšími odbornými zamestnancami školy, ak v škole pôsobia,
3. podľa možností triedni učitelia končiacich ročníkov boli čo najviac vo svojej triede,
4. mali žiaci denne aspoň 1 hodinu s triednym učiteľom, najlepšie na začiatku dňa počas prvého týždňa adaptačného obdobia
5. v rámci možností boli podporené aj tie vyučovacie predmety, ktorým sa počas dištančného vzdelávania nevenovalo veľa pozornosti,
6. učiteľ, ak vyučuje dištančne v nižších ročníkoch a aj prezenčne vo vyšších ročníkoch, mal priestor na oddych a prípravu zmeny spôsobu vyučovania,
 1. pri vyučovaní využívajte možnosť suplovania, pri mnohých aktivitách môžu byť nápomocní učitelia telesnej výchovy, asistenti, školskí špeciálni pedagógovia a ďalší odborní zamestnanci,
 2. ste rešpektovali Štátnu školskú inšpekciu, ktorá odporúča školám pri návrate žiakov k prezenčnej výuke zamerať svoju činnosť prvé týždne aj na ich adaptáciu a o tejto činnosti viesť záznam v triednej knihe,
 3. ste čo najviac využívali exteriér v okolí školy (ak to počasie dovoľuje), obmedzte však športové aktivity, pri ktorých by mohlo dôjsť k šíreniu nákazy (kontaktné športy).

Zamestnanci školy v adaptačnom období:

Rovnako ako pre žiakov môže byť návrat k prezenčnému vyučovaniu náročný aj pre všetkých pedagogických, odborných i nepedagogických zamestnancov škôl a školských zariadení. Podporu a vzájomnú pomoc je potrebné smerovať aj k nim.

Odporúčame:

- včas ich informujte o všetkých procesoch,
- spoločne pripravujte zmeny,
- reflektujte skúsenosti z dištančného vzdelávania,
- spoločne nastavte postupy adaptačného obdobia a jej pravidlá (obsah triednických aktivít, dokedy sa nebude hodnotiť výkon žiaka, dokedy sa nebudú overovať vedomosti žiakov ústne ani písomne a iné). Dôležité je, aby sa každý s daným spoločným postupom oboznámil, stotožnil a rešpektoval ho,
- zaistíte aj zamestnancom možnosť konzultácií s odborníkom v oblasti duševného zdravia a psychologickej podpory.

Po adaptačnom období

Po skončení adaptačného obdobia sa vráťte k „normálnemu“ rozvrhu. Dajte žiakom priestor na postupný nábeh do klasického režimu, pričom budete využívať napr. skupinovú prácu, vzájomné učenie, vhodné digitálne nástroje (únikové hry, zábavné kvízy), učebné pomôcky. Udržujte dobrú komunikáciu s rodičmi tak, ako ste si ju zaužívali pri dištančnej výučbe.

- ♣ V prípade prezenčnej výučby žiakov prvého stupňa sa odporúča rozvrh a personálne zabezpečenie upraviť tak, aby sa v triedach 0. – 4. ročníka nestriedali vyučujúci a vyučovali prednostne učitelia s kvalifikáciou pre 1. stupeň ZŠ.
- ♣ Zamerajte pozornosť na ten vzdelávací obsah, ktorý potrebuje žiak vysvetliť alebo precvičiť,
- ♣ budujte na tom, čo žiak dokáže, rozvíjajte to, čo ovláda, podporujte žiaka pochvalou, povzbudením, získajte si jeho záujem, nadšenie pre prácu a vzdelávanie,
- ♣ ak v triede identifikujete žiaka, ktorý vo výraznej miere nedosahuje očakávané výsledky, a je tak ohrozený jeho ďalší vzdelávací pokrok, využite podporu školského špeciálneho pedagóga, asistenta učiteľa a odborných zamestnancov,
- ♣ venujte zvýšenú pozornosť a podporu žiakom:
 - so špeciálnymi výchovno-vzdelávacími potrebami,
 - ktorí neboli v kontakte so školou,
 - ktorí vykazujú varovné signály naznačujúce ohrozenie dieťaťa.

Hodnotenie

V čase dištančnej výučby musí škola prispôbiť hodnotenie výsledkov vzdelávania podmienkam, ktoré žiak na vzdelávanie má. Takéto vzdelávanie kladie na žiakov vysoké nároky, najmä na ich vytrvalosť, vnútornú motiváciu a schopnosť organizovať si svoj čas. Výrazne ho ovplyvňuje domáce prostredie a podpora rodiny.

Pri prezenčnom vzdelávaní je treba podporiť zodpovednosť žiakov za vlastné vzdelávanie, mnohí túto vlastnosť získali počas dištančnej výučby. Školský rok je netradičný, a preto aj hodnotenie žiakov sa musí prispôbiť tejto okolnosti.

- ♣ Pedagogický zbor dôsledne **zváži potrebu podkladov na hodnotenie**, najmä počet známok, rozsah písomiek a testov a ich množstvo.
- ♣ V čase adaptačného obdobia minimálne počas prvého týždňa **žiacov neklasifikujte**. Napriek tomu, že mnohí učitelia i niektorí rodičia budú mať obavy o dostatok známok na záverečné hodnotenie, **dodržiajte adaptačné obdobie**. Zamerajte sa na identifikáciu toho, čo žiaci vedia a nadviažte na to. Nezisťujte formou testov a písomiek, čo nevedia. Oceňujte ich individuálne úspechy a pokroky, motivujte ich k ďalšej práci na sebe.
- ♣ Hodnotenie v tomto školskom roku využívajte ako **prostriedok podpory** ich vzdelávania, podnet k ich zlepšovaniu a ďalšiemu učeniu sa. Posilnite tie nástroje hodnotenia, ktoré majú formatívny charakter. Pre žiaka to bude užitočná informácia k sledovaniu vlastného pokroku a komplexného rozvoja jeho osobnosti.
- ♣ Využite tento školský rok ako príležitosť na **sebahodnotenie** žiakov. Podporujte ich v schopnosti hodnotenia rozvoja ich vedomostí a zručností. Nechajte, aby sa v rámci triedy navzájom hodnotili, nie však známkovali.
- ♣ Na podporu individuálnych záujmov žiaka môže mať dobrý vplyv tzv. **portfóliové hodnotenie**. To sa dá využiť aj ako podklad k celkovému hodnoteniu.
- ♣ Pri každom **hodnotení žiakov** treba zásadným spôsobom zohľadniť špecifickú situáciu počas školského roka.

Záver

Pandémia, ale i protipandemické opatrenia výrazným spôsobom zasiahli do života každého dieťaťa i rodiny. Všetci sa museli vyrovnávať s novou situáciou a s ťažkosťami, ktoré spôsobila. Aj touto cestou chce ministerstvo poďakovať všetkým pedagógom, ale aj ostatným zamestnancom škôl a školských zariadení, deťom a ich rodičom, že dokázali bojovať s nepriaznivou situáciou, prijímať nové výzvy a vzdelávať či vzdelávať sa v tomto náročnom období. Do konca školského roku nás čaká ešte veľa práce s adaptáciou na prezenčnú výučbu tak, aby sa žiaci v bezpečnom prostredí vzdelávali čo najlepšie, efektívne a zmysluplne. Prajeme Vám k tomu veľa síl a vzájomnej podpory.